ARREST VAN HET HOF (Derde kamer)

18 december 2025*

„Prejudiciële verwijzing – Mededinging – Artikel 102 VWEU – Misbruik van machtspositie – Organisaties voor collectief beheer van auteursrechten – Prijsstelling van de vergoedingen voor de verlening van een licentie om auteursrechtelijk beschermde werken beschikbaar te stellen – Hotels – Berekeningsmethode – Niet-inaanmerkingneming van de bezettingsgraad van de kamers – Onbillijke prijzen”

In zaak C-161/24,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU, ingediend door de Krajský soud v Brně (rechter in eerste aanleg Brno, Tsjechische Republiek) bij beslissing van 29 februari 2024, ingekomen bij het Hof op dezelfde dag, in de procedure

OSA, z.s., voorheen OSA - Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, z.s.,

tegen

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

wijst

HET HOF (Derde kamer),

samengesteld als volgt: C. Lycourgos, kamerpresident, O. Spineanu-Matei (rapporteur), S. Rodin, N. Piçarra en N. Fenger, rechters,

advocaat-generaal: M. Szpunar,

griffier: I. Illéssy, administrateur,

gezien de stukken en na de terechtzitting op 13 maart 2025,

gelet op de opmerkingen van:

– OSA, z.s., vertegenwoordigd door V. Bernard, R. Neruda en L. Štiková Gachová, advokátki,

– de Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, vertegenwoordigd door A. Drbal, H. Malíková en P. Mlsna,

* Procestaal: Tsjechisch.

– de Spaanse regering, vertegenwoordigd door M. Morales Puerta als gemachtigde,

– de Franse regering, vertegenwoordigd door R. Bénard en T. Lechevallier als gemachtigden,

– de Europese Commissie, vertegenwoordigd door E. Arsenidou, B. Ernst, M. Monfort en P. Němečková als gemachtigden,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 5 juni 2025,

het navolgende

Arrest

1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 102 VWEU.

2 Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen OSA, z.s., voorheen OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, z.s. (hierna: „OSA”), een organisatie voor het collectieve beheer van auteursrechten (hierna: „collectieve beheersorganisatie”) naar Tsjechisch recht, en de Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (bureau voor de bescherming van de mededinging, Tsjechië; hierna: „Tsjechische mededingingsautoriteit”), over een besluit waarbij deze autoriteit OSA een sanctie heeft opgelegd wegens een inbreuk op artikel 102 VWEU.

Toepasselijke bepalingen

Unierecht

3 Artikel 102 VWEU luidt:

„Onverenigbaar met de interne markt en verboden, voor zover de handel tussen lidstaten daardoor ongunstig kan worden beïnvloed, is het, dat een of meer ondernemingen misbruik maken van een machtspositie op de interne markt of op een wezenlijk deel daarvan.

Dit misbruik kan met name bestaan in:

a) het rechtstreeks of zijdelings opleggen van onbillijke aan- of verkoopprijzen of van andere onbillijke contractuele voorwaarden;

[…]”

4 Artikel 3 van richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij (PB 2001, L 167, blz. 10), met het opschrift „Recht van mededeling van werken aan het publiek en recht van beschikbaarstelling van ander materiaal voor het publiek”, bepaalt in lid 1:

„De lidstaten voorzien ten behoeve van auteurs in het uitsluitende recht, de mededeling van hun werken aan het publiek, per draad of draadloos, met inbegrip van de beschikbaarstelling van hun

werken voor het publiek op zodanige wijze dat deze voor leden van het publiek op een door hen individueel gekozen plaats en tijd toegankelijk zijn, toe te staan of te verbieden."

Tsjechisch recht

5 Artikel 23 van zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) [wet nr. 121/2000 betreffende het auteursrecht, de naburige rechten en de wijziging van bepaalde wetten (wet betreffende het auteursrecht)], in de versie die van kracht was tot en met 6 november 2014, garandeerde auteurs het recht op een vergoeding voor het gebruik van hun werken die door middel van televisie of radio beschikbaar werden gesteld aan personen die in hotelkamers logeerden.

6 Artikel 11 van zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže (wet nr. 143/2001 betreffende de bescherming van de mededinging) van 4 april 2001, in de versie die van toepassing is op het hoofdgeding, luidt als volgt:

„Misbruik van een machtspositie ten nadele van andere concurrenten of van consumenten is verboden. Dergelijk misbruik bestaat met name in:

a) het direct of indirect opleggen van onbillijke voorwaarden in overeenkomsten met andere marktdeelnemers, in het bijzonder van een prestatie die ten tijde van de sluiting van de overeenkomst kennelijk onevenredig is in verhouding tot de tegenprestatie,

[…]"

Hoofdgeding en prejudiciële vragen

7 Blijkens de verwijzingsbeslissing is OSA een van de zes collectieve beheersorganisaties in Tsjechië en heeft zij een machtspositie op de relevante markt.

8 Bij besluit van 18 december 2019 heeft de Tsjechische mededingingsautoriteit vastgesteld dat OSA in de periode van 19 mei 2008 tot en met 6 november 2014 zonder objectieve rechtvaardiging vergoedingen voor het gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken door middel van radio- en televisietoestellen had toegepast op hotelaccommodatieverstrekkers in Tsjechië die werden berekend zonder rekening te houden met de bezettingsgraad van de betrokken hotels. Volgens dat besluit had OSA aldus de betaling van vergoedingen gevorderd voor niet-bezette kamers waarin dergelijke werken niet waren gebruikt.

9 De Tsjechische mededingingsautoriteit was van mening dat OSA door deze praktijk onbillijke contractuele voorwaarden had opgelegd op de nationale markt voor het verlenen van licenties voor het gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken. Volgens haar vormde de betrokken praktijk misbruik van een machtspositie, wat wordt verboden door artikel 102 VWEU en de overeenkomstige bepalingen van de Tsjechische mededingingswetgeving. Zij heeft OSA bijgevolg een geldboete ten bedrage van 10 676 000 Tsjechische kronen (CZK) (ongeveer 429 000 EUR) opgelegd en haar verboden om op deze wijze te handelen.

10 OSA heeft tegen dit besluit bezwaar gemaakt. De voorzitter van de Tsjechische mededingingsautoriteit heeft dat bezwaar bij besluit van 23 november 2020 afgewezen.

11 OSA heeft tegen dat besluit beroep ingesteld bij de Krajský soud v Brně (rechter in eerste aanleg Brno, Tsjechië), de verwijzende rechter.

12 Volgens die rechter staat tussen partijen in het hoofdgeding vast dat OSA in Tsjechië over een „feitelijk monopolie" beschikt op het gebied van het collectieve beheer van auteursrechten en dat zij gedurende de periode van 19 mei 2008 tot en met 6 november 2014 aan hotels vergoedingen als tegenprestatie voor de uitzending van beschermde werken door middel van in hun kamers geïnstalleerde radio- en televisietoestellen in rekening heeft gebracht, ongeacht of die kamers wel of niet bezet waren. Partijen verschillen echter van mening over de uitlegging van de rechtspraak van het Hof met betrekking tot het begrip „misbruik van een machtspositie" en de toepassing ervan op het hoofdgeding.

13 Volgens OSA had de Tsjechische mededingingsautoriteit moeten nagaan of haar prijsbeleid kan worden beschouwd als een beleid van te hoge prijzen in het licht van de criteria die het Hof in het arrest van 14 februari 1978, United Brands en United Brands Continentaal/Commissie (27/76, EU:C:1978:22), heeft geformuleerd en die in de specifieke context van collectieve beheersorganisaties zouden zijn toegepast in de arresten van 14 september 2017, Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra – Latvijas Autoru apvienība (C-177/16, EU:C:2017:689), en 25 november 2020, SABAM (C-372/19, EU:C:2020:959; hierna: „arrest SABAM").

14 De verwijzende rechter is evenwel van oordeel dat het Hof zich nog niet heeft uitgesproken over de vraag of er sprake is van misbruik van een machtspositie in de zin van artikel 102 VWEU wanneer er bij de prijsstelling van vergoedingen voor auteursrechten geen rekening is gehouden met de bezettingsgraad van hotelkamers.

15 In de eerste plaats wijst die rechter erop dat het aan hem staat om de argumenten van OSA te onderzoeken dat het geschil niet kan worden beslecht door eenvoudigweg de in het arrest SABAM ontwikkelde beginselen toe te passen. OSA heeft aangevoerd dat het betrokken arrest betrekking had op de betaling van auteursrechtelijke vergoedingen voor werken die weliswaar ter beschikking waren gesteld, maar niet waren gebruikt in het kader van een muziekfestival. Volgens OSA is het weliswaar onredelijk in een dergelijke context de betaling van vergoedingen te eisen, maar blijft het redelijk om de betaling te vorderen van een jaarlijkse vergoeding voor werken die beschikbaar worden gesteld in de kamers van een hotel – ongeacht de bezettingsgraad van dat hotel –, behalve voor kamers die het hele jaar onbezet zijn gebleven.

16 In de tweede plaats wijst de verwijzende rechter erop dat het Hof in zijn rechtspraak geen concrete criteria lijkt te hebben vastgesteld waarmee kan worden nagegaan of het feit dat de bezettingsgraad van hotelkamers bij de berekening van de verschuldigde auteursrechtelijke vergoeding niet in aanmerking is genomen, in het licht van artikel 102 VWEU moet worden aangemerkt als een beleid van te hoge prijzen, zoals OSA stelt, dan wel als een praktijk waarbij „onbillijke contractuele voorwaarden" in de zin van die bepaling worden opgelegd, zoals de Tsjechische mededingingsautoriteit stelt.

17 In dat tweede geval is de verwijzende rechter van oordeel dat nog moet worden nagegaan aan de hand van welke criteria kan worden vastgesteld of een contractuele voorwaarde onbillijk is. In dit verband is OSA van mening dat aan drie cumulatieve criteria moet zijn voldaan. Ten eerste mag deze contractuele voorwaarde geen verband houden met het doel van de overeenkomst of mag zij niet noodzakelijk zijn om het verwachte effect ervan te waarborgen. Ten tweede moet die voorwaarde schade berokkenen aan de wederpartij bij de overeenkomst. Ten derde moet het gaan om een voorwaarde die noch passend noch billijk is. De Tsjechische mededingingsautoriteit

brengt daartegen in dat noch de Europese Commissie, noch de Unierechter deze criteria heeft toegepast en dat het in casu voldoende was om na te gaan of de betrokken contractuele voorwaarde die OSA heeft opgelegd gerechtvaardigd en evenredig was.

18 Evenzo moet volgens de verwijzende rechter, indien de eerste in punt 16 van het onderhavige arrest genoemde veronderstelling wordt aanvaard, nog worden nagegaan of het prijsbeleid van OSA kan worden geacht in strijd te zijn met artikel 102 VWEU, voor zover daarbij te hoge prijzen worden opgelegd. Het Hof kan met zijn uitlegging verduidelijken of en hoe de criteria die voortvloeien uit het arrest van 14 februari 1978, United Brands en United Brands Continentaal/Commissie (27/76, EU:C:1978:22), kunnen worden toegepast in de context van de bij de verwijzende rechter aanhangige zaak.

19 In de derde plaats is die rechter van oordeel dat, om na te gaan of de bestanddelen van de in artikel 102 VWEU bedoelde inbreuk aanwezig zijn, de vraag moet worden beantwoord of de Tsjechische mededingingsautoriteit verplicht was om te bewijzen dat het aan de orde zijnde prijsbeleid de mededinging verstoorde, dan wel of die autoriteit zich gewoon kon baseren op een gevaar voor verstoring van de mededinging.

20 In de vierde en laatste plaats vraagt de verwijzende rechter zich af of voor de vaststelling van een inbreuk op artikel 102 VWEU moet worden aangetoond dat het prijsbeleid van OSA de handel tussen lidstaten wezenlijk ongunstig heeft beïnvloed, dan wel of het volstaat om aan te tonen dat een dergelijke beïnvloeding redelijkerwijs denkbaar was.

21 In deze omstandigheden heeft de Krajský soud v Brně de behandeling van de zaak geschorst en het Hof de volgende prejudiciële vragen gesteld:

„1) Kan artikel 102, [tweede alinea,] onder a), [VWEU] aldus worden uitgelegd dat sprake is van misbruik van een machtspositie in de zin van dat artikel wanneer een collectieve beheersorganisatie met een feitelijk monopolie in een lidstaat aan accommodatieverstrekkende inrichtingen vergoedingen in rekening brengt voor de verlening van licenties voor de mededeling van auteursrechtelijk beschermde werken met behulp van televisie- en radio-ontvangers die zijn opgesteld in kamers waarin op particuliere basis gasten kunnen worden ondergebracht, zonder dat daarbij rekening wordt gehouden met de vraag of deze kamers daadwerkelijk worden gebruikt?

2) Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord: moet een dergelijke praktijk worden beoordeeld vanuit het oogpunt van a) de toepassing van onbillijke contractuele voorwaarden of b) het hanteren van te hoge prijzen?
   [a)] Indien de relevante norm wordt gevormd door de toepassing van onbillijke contractuele voorwaarden: welke specifieke toets moet worden verricht om dat te beoordelen?
   [b)] Indien de relevante norm wordt gevormd door het hanteren van te hoge prijzen: welke specifieke toets moet worden verricht om dat te beoordelen: de algemene „United Brands-toets” of een specifieke gewijzigde versie daarvan?

3) Moet ten bewijze van het feit dat in het kader van de in de eerste vraag bedoelde gedraging inbreuk is gemaakt op artikel 102, [tweede alinea], onder a), [VWEU] worden aangetoond dat sprake is van daadwerkelijke of potentiële nadelige gevolgen voor de mededinging (met inbegrip van gevolgen voor het welzijn van de consumenten en uitbuitingseffecten van het optreden van de entiteit met een machtspositie)?

4) Moet ten bewijze van het feit dat in het kader van de in de eerste vraag bedoelde gedraging inbreuk is gemaakt op artikel 102, [tweede alinea], onder a), [VWEU] worden aangetoond dat deze gedraging de handel tussen de lidstaten wezenlijk ongunstig beïnvloedt of volstaat de gegronde veronderstelling dat een dergelijke beïnvloeding zich kan voordoen, zonder dat de daadwerkelijke omvang daarvan hoeft te worden onderzocht?"

Beantwoording van de prejudiciële vragen

Eerste en tweede vraag

22 Met zijn eerste twee vragen, die gezamenlijk moeten worden onderzocht, wenst de verwijzende rechter in essentie te vernemen of artikel 102, tweede alinea, onder a), VWEU aldus moet worden uitgelegd dat er sprake is van misbruik van een machtspositie in de vorm van een onbillijke prijsstellingspraktijk of andere onbillijke contractuele voorwaarden, wanneer een collectieve beheersorganisatie bij de berekening van de vergoedingen die verschuldigd zijn als tegenprestatie voor de verlening aan hotels van een licentie om auteursrechtelijk beschermde werken beschikbaar te stellen, geen rekening houdt met de bezettingsgraad van die hotels.

23 Om te beginnen zij eraan herinnerd dat auteurs krachtens artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29 beschikken over een recht van preventieve aard om te interveniëren tussen eventuele gebruikers van hun werk en de mededeling aan het publiek die deze gebruikers overwegen te doen, teneinde deze mededeling te verbieden (arrest van 20 juni 2024, GEMA, C-135/23, EU:C:2024:526, punt 17 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

24 Met betrekking tot hotels heeft het Hof verduidelijkt dat de terbeschikkingstelling van radio's en televisies die signalen kunnen ontvangen en aldus beschermde werken kunnen uitzenden in de kamers van deze hotels een mededeling aan het publiek in de zin van dat artikel 3, lid 1, vormt, op basis waarvan klanten toegang krijgen tot dergelijke werken, zonder dat van beslissend belang is of zij al dan niet gebruikmaken van deze mogelijkheid (zie in die zin arresten van 7 december 2006, SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, punt 43, en 20 juni 2024, GEMA, C-135/23, EU:C:2024:526, punt 33 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

25 In dit verband heeft het Hof geoordeeld dat de klanten van een dergelijke vestiging elkaar gewoonlijk snel opvolgen en dat het in het algemeen om een vrij groot aantal personen gaat, zodat zij als een publiek moeten worden aangemerkt (zie in die zin arrest van 7 december 2006, SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, punt 38).

26 Bovendien moet de tussenkomst van een hotel dat zijn gasten toegang verleent tot de uitgezonden werken worden beschouwd als een extra dienst die wordt verricht om er een bepaald profijt uit te trekken, aangezien het aanbieden van deze dienst invloed heeft op de standing van het hotel en dus op de prijs van de kamers (zie in die zin arrest van 7 december 2006, SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, punt 44).

27 Vervolgens moet in herinnering worden gebracht dat een collectieve beheersorganisatie die op het grondgebied van een lidstaat een monopolie heeft op het beheer van auteursrechten met betrekking tot een categorie van beschermde werken, en deze werken tegen betaling van vergoedingen ter beschikking stelt van marktdeelnemers, zodat deze die werken aan het publiek kunnen meedelen, moet worden aangemerkt als een onderneming die een machtspositie op een

wezenlijk deel van de interne markt heeft in de zin van artikel 102 VWEU (zie in die zin arrest SABAM, punten 26 en 27 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Zoals in punt 7 van het onderhavige arrest is aangegeven, wordt in casu niet betwist dat OSA een dergelijke machtspositie inneemt.

28 Bovendien moet worden opgemerkt dat wanneer de vermeende onbillijkheid van het gedrag van een dergelijke collectieve beheersorganisatie betrekking heeft op de hoogte van die vergoedingen, te weten de prijs die als zodanig wordt gehanteerd, en niet op andere voorwaarden voor de terbeschikkingstelling, deze prijsstelling moet worden beoordeeld aan de hand van de criteria inzake te hoge prijzen.

29 Een dergelijk gedrag kan dus een door artikel 102 VWEU verboden misbruik vormen indien de beheersorganisatie bij de vaststelling van de hoogte van die vergoedingen een te hoge prijs toepast die niet in een redelijke verhouding staat tot de economische waarde van haar dienst. Of de vergoedingen eventueel te hoog zijn, moet worden beoordeeld in het licht van alle omstandigheden van het concrete geval (zie in die zin arrest SABAM, punten 28 en 29 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

30 In dit verband moet niet alleen rekening worden gehouden met de economische waarde van de dienst van collectief beheer als zodanig, maar ook met de aard en de omvang van het gebruik van de werken, alsmede met de economische waarde die door dat gebruik wordt gegenereerd (zie in die zin arrest SABAM, punt 30).

31 Zoals in punt 24 van het onderhavige arrest in herinnering is gebracht, is de terbeschikkingstelling van signalen en radio- of televisietoestellen in de kamers van een hotel weliswaar een mededeling aan het publiek in de zin van artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29, ongeacht of dit publiek, bestaande uit de klanten die in dat hotel aanwezig zijn, ervoor kiest om al dan niet toegang te krijgen tot de aldus ter beschikking gestelde werken, maar moet uit het oogpunt van artikel 102 VWEU worden geoordeeld dat het aantal personen waaruit dit publiek bestaat een relevant gegeven is om te beoordelen in welke mate de auteursrechtelijk beschermde werken worden gebruikt, en welk profijt, in de zin van punt 26 van het onderhavige arrest, het hotel kan trekken uit de licentie die het bij de collectieve beheersorganisatie heeft verkregen. Bijgevolg is de bezettingsgraad van hotels een omstandigheid waarmee rekening moet worden gehouden om aan de hand van een statistisch model of op basis van andere criteria, voor zover deze objectief, stabiel, gemakkelijk toegankelijk en controleerbaar zijn, de omvang van het gebruik van de werken en de economische waarde van dat gebruik te beoordelen en aldus te bepalen of de vergoedingen die worden verlangd voor de verlening van licenties die de mededeling van de werken aan het publiek mogelijk maken „onbillijk” zijn in de zin van artikel 102, tweede alinea, onder a), VWEU.

32 In dit verband is er geen reden om aan te nemen dat in situaties waar het om hotels gaat geen relevantie zou toekomen aan de rechtspraak die het Hof in de punten 30 en 41 van het SABAM-arrest in herinnering heeft gebracht en verduidelijkt, volgens welke de vergoeding die door de collectieve beheersorganisatie wordt vastgesteld als tegenprestatie voor de mededeling van beschermde werken aan het publiek moet worden beoordeeld tegen de achtergrond van de aard en de omvang van het gebruik van deze werken, alsook de waarde van het gebruik ervan in het handelsverkeer, die met name afhangt van het daadwerkelijke aantal personen dat van die beschermde werken gebruikmaakt.

33 Zo kan in beginsel niet worden aanvaard dat een collectieve beheersorganisatie van de hotels vergoedingen vordert waarbij geen rekening wordt gehouden met het feit dat een aanzienlijk deel van hun kamers niet toegankelijk is voor de klanten, bijvoorbeeld wegens een seizoensgebonden inkrimping van de activiteit, een gedeeltelijke sluiting voor renovatie of een uitzonderlijke situatie zoals een gezondheidscrisis.

34 Meer in het algemeen kan een door deze organisatie toegepaste vergoeding ook op forfaitaire tarieven worden gebaseerd, maar moet daarbij minstens rekening worden gehouden met een schatting van het daadwerkelijk gebruikte aantal auteursrechtelijk beschermde werken (zie in die zin arrest SABAM, punt 50).

35 De verwijzende rechter moet met inachtneming van alle omstandigheden van het geval, waaronder de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van de verstrekte gegevens over de bezettingsgraad van de hotels, alsook de bestaande technologische hulpmiddelen (zie in die zin arrest SABAM, punt 55), beoordelen of OSA bij de vaststelling van de vergoedingen rekening kon houden met de verwachte bezettingsgraad van de hotels, zonder dat dit leidde tot een onevenredige verhoging van haar kosten voor het beheer van de contracten tussen haar en de gebruikers van de auteursrechtelijk beschermde werken en voor het toezicht op het gebruik daarvan.

36 Bijgevolg kan niet worden uitgesloten dat de door OSA toegepaste methode voor de berekening van de vergoedingen, waarbij geen rekening wordt gehouden met de bezettingsgraad van de hotels, moet worden aangemerkt als „misbruik” in de zin van artikel 102 VWEU. Indien een methode voor de berekening van de vergoedingen waarbij rekening wordt gehouden met deze bezettingsgraad, kan worden gebruikt tegen redelijke kosten en dit een aanzienlijke verlaging van het bedrag van de vergoedingen met zich meebrengt, kan het gebruik van de huidige methode voor de berekening van die vergoedingen immers worden geacht tot onbillijke prijzen te leiden in de zin van de tweede alinea, onder a), van artikel 102 VWEU.

37 Deze conclusie doet geen afbreuk aan de verplichting van de verwijzende rechter om rekening te houden met alle andere factoren die ook relevant zijn om te beoordelen of de hoogte van de vergoedingen billijk is. Dergelijke factoren kunnen de aanwijzingen voor misbruik van een machtspositie, die in voorkomend geval kan voortvloeien uit het feit dat de bezettingsgraad van de hotels niet in aanmerking is genomen, bevestigen of ontkrachten.

38 Zo volgt uit vaste rechtspraak dat wanneer een collectieve beheersorganisatie vergoedingen oplegt die aanzienlijk hoger zijn dan de vergoedingen die in de andere lidstaten worden gehanteerd, dit verschil als een aanwijzing voor misbruik van een machtspositie is te beschouwen, op voorwaarde dat de vergelijking van de tariefniveaus op homogene grondslag heeft plaatsgevonden. In dit verband is het passend om de tarieven van die organisatie te vergelijken met de tarieven in de buurlanden en in andere lidstaten, na correctie op basis van de koopkrachtpariteitsindex, voor zover de referentielanden op grond van objectieve, geschikte en verifieerbare criteria zijn gekozen en de vergelijkingen op een homogene grondslag berusten (zie in die zin arrest van 14 september 2017, Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra – Latvijas Autoru apvienība, C-177/16, EU:C:2017:689, punten 38 en 51).

39 Wat ten slotte de vraag betreft of voor de beoordeling of de door een collectieve beheersorganisatie opgelegde prijzen te hoog zijn, moet worden nagegaan, zoals OSA beweert, of er een buitensporig groot verschil bestaat tussen de daadwerkelijk door deze organisatie gemaakte kosten en de gevraagde prijzen, volstaat de opmerking dat volgens de rechtspraak van het Hof een

vergelijking tussen de prijzen en de kosten in het kader van deze beoordeling niet verplicht is, omdat er ook andere methoden bestaan om te bepalen of de toegepaste prijzen te hoog zijn (zie in die zin arrest van 14 september 2017, Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra – Latvijas Autoru apvienība, C-177/16, EU:C:2017:689, punten 36 en 37, en arrest SABAM, punt 31).

40 Derhalve moet op de eerste twee vragen worden geantwoord dat artikel 102, tweede alinea, onder a), VWEU aldus moet worden uitgelegd dat de omstandigheid dat een collectieve beheersorganisatie bij de berekening van de vergoedingen die verschuldigd zijn als tegenprestatie voor de verlening aan hotels van een licentie om auteursrechtelijk beschermde werken beschikbaar te stellen, geen rekening houdt met de bezettingsgraad van die hotels, naargelang van de relevante omstandigheden kan bijdragen tot de vaststelling dat er sprake is van misbruik van een machtspositie door de toepassing van onbillijke prijzen, mits wordt gecontroleerd of de hoogte van die vergoedingen buitensporig is in verhouding tot de aard en de omvang van het gebruik van de werken, alsmede tot de economische waarde die door dit gebruik wordt gegenereerd.

Derde vraag

41 Met zijn derde vraag wenst de verwijzende rechter in essentie te vernemen of artikel 102, tweede alinea, onder a), VWEU aldus moet worden uitgelegd dat een mededingingsautoriteit, om vast te stellen dat er sprake is van misbruik van een machtspositie, moet aantonen dat de betrokken gedraging daadwerkelijk gevolgen heeft voor de mededinging, in het bijzonder voor het welzijn van de consument.

42 Volgens vaste rechtspraak van het Hof beoogt artikel 102 VWEU niet alleen gedragingen te bestraffen die de consumenten rechtstreeks kunnen benadelen, maar ook gedragingen die hen indirect benadelen doordat wordt ingegrepen in een structuur van daadwerkelijke mededinging (arrest van 12 mei 2022, Servizio Elettrico Nazionale e.a., C-377/20, EU:C:2022:379, punt 44 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

43 Een mededingingsautoriteit voldoet dus aan de op haar rustende bewijslast wanneer zij aantoont dat een door een onderneming met een machtspositie gebezigde praktijk, door het gebruik van andere middelen dan die welke bij een normale mededinging gebruikelijk zijn, kan ingrijpen in een structuur van daadwerkelijke mededinging, zonder dat de autoriteit hoeft aan te tonen dat die praktijk de consument ook rechtstreeks kan schaden. De betrokken onderneming met een machtspositie kan echter aan het verbod van artikel 102 VWEU ontkomen door aan te tonen dat de ingreep in de structuur van daadwerkelijke mededinging die uit die praktijk kan voortvloeien, wordt gecompenseerd of zelfs geneutraliseerd door positieve gevolgen voor de consument (zie in die zin arresten van 12 mei 2022, Servizio Elettrico Nazionale e.a., C-377/20, EU:C:2022:379, punt 47, en 21 december 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punt 202).

44 Bijgevolg moet op de derde vraag worden geantwoord dat artikel 102, tweede alinea, onder a), VWEU aldus moet worden uitgelegd dat de vaststelling dat er sprake is van misbruik van een machtspositie voldoende is onderbouwd wanneer wordt aangetoond dat de betrokken praktijk in een structuur van daadwerkelijke mededinging kan ingrijpen, zonder dat hoeft te worden bewezen dat deze praktijk de consumenten ook rechtstreeks kan schaden.

Vierde vraag

45 Met zijn vierde vraag wenst de verwijzende rechter in essentie te vernemen of artikel 102, tweede alinea, onder a), VWEU aldus moet worden uitgelegd dat een mededingingsautoriteit moet aantonen dat misbruik de handel tussen lidstaten wezenlijk ongunstig beïnvloedt.

46 Dienaangaande volgt uit vaste rechtspraak van het Hof dat bij de uitlegging en toepassing van de in de artikelen 101 en 102 VWEU opgenomen voorwaarde betreffende de gevolgen voor de handel tussen lidstaten, als uitgangspunt het doel van die voorwaarde moet worden genomen, dat erin bestaat om ter zake van de mededingingsregels de werkingssfeer van het Unierecht af te bakenen tegenover die van het recht van de lidstaten. Zo is het Unierecht van toepassing op alle besluiten en feitelijke gedragingen die de vrije handel tussen lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden op een wijze die schadelijk kan zijn voor de verwezenlijking van de doelstellingen van een interne markt tussen de lidstaten, met name doordat de nationale markten worden afgeschermd of de mededingingsstructuur in de interne markt wordt gewijzigd (arrest van 14 september 2017, Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra – Latvijas Autoru apvienība, C-177/16, EU:C:2017:689, punt 26 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

47 Wil van een ongunstige beïnvloeding van de handel tussen lidstaten sprake zijn, dan moeten besluiten, overeenkomsten of feitelijke gedragingen op grond van een reeks feitelijke en juridische gegevens de verwachting wekken dat zij met een voldoende mate van waarschijnlijkheid, al dan niet rechtstreeks, daadwerkelijk of potentieel invloed kunnen uitoefenen op het handelsverkeer tussen lidstaten, en wel op zodanige wijze dat moet worden gevreesd dat zij de totstandkoming van een interne markt tussen de lidstaten kunnen belemmeren. Bovendien mag die invloed niet van slechts geringe betekenis zijn (arrest van 14 september 2017, Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra – Latvijas Autoru apvienība, C-177/16, EU:C:2017:689, punt 27 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

48 Het Hof heeft reeds erkend dat de tarieven die worden gehanteerd door een collectieve beheersorganisatie met een monopolie invloed kunnen hebben op de grensoverschrijdende handel, zodat artikel 102 VWEU toepassing vindt op een dergelijke situatie. De handel tussen lidstaten kan namelijk ongunstig worden beïnvloed door de tariefpraktijken van een collectieve beheersorganisatie die in haar lidstaat een monopolie heeft en naast de rechten van rechthebbenden die ingezetenen zijn van die staat ook die van buitenlandse rechthebbenden beheert (arrest van 14 september 2017, Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra – Latvijas Autoru apvienība, C-177/16, EU:C:2017:689, punten 28 en 29).

49 Derhalve moet op de vierde vraag worden geantwoord dat artikel 102, tweede alinea, onder a), VWEU aldus moet worden uitgelegd dat een mededingingsautoriteit moet aantonen dat misbruik de handel tussen lidstaten wezenlijk ongunstig kan beïnvloeden. Wanneer het prijsbeleid van een collectieve beheersorganisatie als misbruik wordt aangemerkt, volstaat het, teneinde aan te tonen dat de handel tussen lidstaten door dit misbruik wezenlijk ongunstig kan worden beïnvloed, vast te stellen dat die collectieve beheersorganisatie naast de rechten van rechthebbenden die ingezetenen zijn van de lidstaat waar zij een monopolie bezit, ook die van rechthebbenden uit andere lidstaten beheert.

Kosten

50 Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de verwijzende rechter over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof (Derde kamer) verklaart voor recht:

1) **Artikel 102, tweede alinea, onder a), VWEU moet aldus worden uitgelegd dat de omstandigheid dat een organisatie voor collectief beheer van auteursrechten bij de berekening van de vergoedingen die verschuldigd zijn als tegenprestatie voor de verlening aan hotels van een licentie om auteursrechtelijk beschermde werken beschikbaar te stellen, geen rekening houdt met de bezettingsgraad van die hotels, naargelang van de relevante omstandigheden kan bijdragen tot de vaststelling dat er sprake is van misbruik van een machtspositie door de toepassing van onbillijke prijzen, mits wordt gecontroleerd of de hoogte van die vergoedingen buitensporig is in verhouding tot de aard en de omvang van het gebruik van de werken, alsmede tot de economische waarde die door dit gebruik wordt gegenereerd.**

2) **Artikel 102, tweede alinea, onder a), VWEU moet aldus worden uitgelegd dat de vaststelling dat er sprake is van misbruik van een machtspositie voldoende is onderbouwd wanneer wordt aangetoond dat de betrokken praktijk in een structuur van daadwerkelijke mededinging kan ingrijpen, zonder dat hoeft te worden bewezen dat deze praktijk de consumenten ook rechtstreeks kan schaden.**

3) **Artikel 102, tweede alinea, onder a), VWEU moet aldus worden uitgelegd dat een mededingingsautoriteit moet aantonen dat misbruik de handel tussen lidstaten wezenlijk ongunstig kan beïnvloeden. Wanneer het prijsbeleid van een organisatie voor collectief beheer van auteursrechten als misbruik wordt aangemerkt, volstaat het, teneinde aan te tonen dat de handel tussen lidstaten door dit misbruik wezenlijk ongunstig kan worden beïnvloed, vast te stellen dat die organisatie voor collectief beheer van auteursrechten naast de rechten van rechthebbenden die ingezetenen zijn van de lidstaat waar zij een monopolie bezit, ook die van rechthebbenden uit andere lidstaten beheert.**

ondertekeningen